

GLASILO KULTURNE MANIFESTACIJE DANI KSAVERA ŠANDORA GJALSKOG

GJALSKI

BROJ ČETVRTI

ZABOK, LISTOPAD 2016.

IZLOŽBE

Dalibor
Parać

~
Drago
Orlić

~
Slađana
Zubić

LIKOVNA RADIONICA
UMJETNIČKE GRAFIKE

Gjalski
na majici

FOTORADIONICA

U suradnji
s prirodom

GOSTI

Edo Popović
Maja Klarić
Hrvoje Ivančić
Kristina Špiranec

DOBITNIK
OVOGODIŠNJE
NAGRADE

Željko
Ivanković

Rat i sjećanje

OBLJETNICA

Dvadeseta
obljetnica
PoZiCe

Ovaj je roman
moj cjeloživotni
proizvod

O Ksaveru Šandoru Gjalskom	3
O Danima Gjalskog	3
INTERVJU: Željko Ivanković, dobitnik Književne nagrade Gjalski	4
Dosadašnji dobitnici Književne nagrade K.Š.Gjalski	5
Odluka Prosudbenog povjerenstva	8
RADIONICE:	
Radionica kreativnog pisanja: Put u središte kratke priče	9
EMA SMOLIĆ: Grad leptira	9
Likovna radionica umjetničke grafike: Gjalski na majicama	10
Fotoradionica: U suradnji s prirodom	11
OBLJETNICE: Dvadeset godina PoZiCe	11
PROMOCIJE KNJIGA:	
Maja Klarić: Vrijeme badema	12
Hrvoje Ivančić: Za'atar	12
Kristina Špiranec: Dok me ne razbiješ	13
KONCERTI:	
Zagrebački kvartet	12
Gang a Bang	13
IZLOŽBE:	
Dalibor Parać	14
Drago Orlić	15
Slađana Zubić	15
KAZALIŠNA PREDSTAVA:	
Ja tata	14

KULTURNA MANIFESTACIJA DANI KSAVERA ŠANDORA GJALSKOG 24. – 29. listopada 2016.

ORGANIZATOR: Kulturna manifestacija Dani K.Š.Gjalskog – Zabok
PREDSEDNIK: Ivan Hanžek

UPRAVNI ODBOR KULTURNE MANIFESTACIJE:
Tihomir Vrančić – *predsjednik*, Dušanka Mikulec Mikac – *zamjenica predsjednika*, Andreja Šagud – *tajnica*, Ingrid Lončar, Ljiljana Mokrovčak, Bibijana Šlogar, Dinka Tomašković Presečki, Sofija Keča, Tina Marušić, Goran Virgoč i Aleksandar Šandor Pavišić – *članovi*

SUORGANIZATORI:
Društvo hrvatskih književnika, Pučko otvoreno učilište Zabok, Osnovna škola K.Š.Gjalskog – Zabok, Gimnazija AGM, Srednja škola Zabok, Škola za umjetnost,

dizaajn, grafiku i odjeću Zabok, Gradska knjižnica *Ksaver Šandor Gjalski*, Gokul, *Polanović*, *Dvorac Gjalski*, *Huncut*, *Regeneracija*, *Digital Foto Art*

PROSUDBENO POVJERENSTVO ZA KNJIŽEVNU NAGRADU:
Stjepan Čuić, DHK – Zagreb, *predsjednik*
Ivica Matičević, DHK – Zagreb
Dubravko Jelačić Bužimski – *prošlogodišnji dobitnik Nagrade Gjalski*
Sofija Keča, Dani Gjalskog – Zabok
Ingrid Lončar, Dani Gjalskog – Zabok

PROSUDBENO POVJERENSTVO ZA MALU NAGRADU GJALSKI:
Hrvoje Kovačević, književnik, predsjednik
Ines Krušelj-Vidas, Osnovna škola Gornja Stubica
Valerija Novak, Osnovna škola K.Š.Gjalskog, Zabok

POKROVITELJI: Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Krapinsko-zagorska županija, Grad Zabok, Grad Crikvenica i Grad Poreč
MEDIJSKI POKROVITELJI: Zagorski list, Radio Kaj i Radio Zabok
DONATORI MALE NAGRADE GJALSKI I NAGRADE GJALSKI ZA UČENIKE SREDNJIH ŠKOLA: *Školska knjiga* Zagreb – Časopis *Modra lasta*, *Mozaik knjiga* Zagreb, Gradska knjižnica *Ksaver Šandor Gjalski* Zabok, Matica hrvatska, *Kajkaviana* Donja Stubica, Grad Crikvenica i Grad Poreč

UVODNIK

Dragi čitatelji, festival knjige i književnosti je pred nama, bogat programima o kojima čitajte na stranicama novog glasila *Gjalski*. Prije 130 godina objavljena je zbirka novela *Pod starim krovovima*, vrhunac Gjalskijevog stvaralaštva, koje se prisjećamo ove godine. Obilježavamo dvadesetu obljetnicu *PoZiCe*, zbornika dječje mašte i kreativnosti, naših „malih” pisaca. S „velikima” se družimo već 35 godina koliko je prošlo od prve dodjele Nagrade *Gjalski*. U nastavku donosimo intervju s dobitnikom ovogodišnje Nagrade, Željkom Ivankovićem, i njegova nadahnuta razmišljanja o pisanju i o nagrađenom romanu koji je nastajao punih dvadeset godina.

Putovanja i priče oduvijek su povezani. Koje god prirode ta putovanja bila, nakon njih ostaju priče – na našu sreću ispričane i zapisane. A upravo priče i putovanja protežu se kroz ovogodišnje *Dane Gjalskog*. Druženja s već poznatim piscima i putopiscima, kao i s mladim literatima koji tek kreću na put, njihovim stopama, draž je ove manifestacije na koju smo s razlogom ponosni. Srdačno vas očekujemo!

TAJNICA MANIFESTACIJE
ANDREJA ŠAGUD

PROSUDBENO POVJERENSTVO ZA NAGRADU GJALSKI ZA SREDNJOŠKOLCE
Vlasta Horvatić-Gmaz, *Kajkaviana*, predsjednica
Marija Lamot, Srednja škola Krapina
Irena Labaš Vevec, Škola primijenjene umjetnosti i dizajna, Zagreb
IZDAVAČ: Kulturna manifestacija Dani K.Š. Gjalskog, Kumrovečka 8, Zabok
UREDNIK: Andreja Šagud
OBLIKOVANJE: Marina Skoko i Igor Vranješ
TIPOGRAFIJA: Nikola Đurek
WEB DIZAJN: Bojan Janjanin
TISAK: Službeni glasnik, Krapina
NAKLADA: 1000 kom.

www.danigjalskog.com

**ZA
BOK**

130. godišnjica objavljivanja *Pod starim krovovima*
35. godišnjica dodjele Nagrade K. Š. Gjalski

O KSAVERU ŠANDORU GJALSKOM

PIŠE SOFIJA KEČA

U plemićkoj kuriji Gređice, nedaleko Zaboka, 26. listopada 1854. rodio se hrvatski romanopisac i novelist Ksaver Šandor Gjalski, pravim imenom Ljubomir Tito Josip Franjo Babić. Odrastao je u nadasve obrazovanoj, kulturnoj i osviještenoj obitelji.

Studirao je pravo u Zagrebu i Beču oduševljeno prihvaćajući Kvaternikove ideje, kasnije i Strossmayerove da bi političku karijeru završio kao federalist. Službovao je diljem Hrvatske, a nakon 20 godina, zbog neslaganja s politikom bana Khuena Hedervaryja, prisilno je umirovljen. Bio je zastupnik u Hrvatskom saboru i župan Županije zagrebačke. U dva je mandata bio predsjednikom Društva hrvatskih književnika, a 1903. izabran je za počasnog člana JAZU.

Djela su mu prevedena gotovo na sve europske jezike, a o njemu i njegovu djelu pisali su naši najznamenitiji književni teoretičari i pisci: M. Šrepl, M. Dežman Ivanov, M. Marjanović, M. Šicel, A. Barac, A. G. Matoš, M. Krleža, A. B. Šimić, V. Nazor, P. Šegedin,...

Početak književnog stvaralaštva našeg najpoznatijeg zavičajnog pisca podudara se s kasnim romantizmom, obuhvatit će razdoblje realizma i trajat će sve do modernizma.

Vrhuncem stvaralaštva K. Š. Gjalskog smatramo zbirku novela *Pod starim krovovima* koja je objavljena 1886. pa ove 2016. godine bilježimo dva jubileja: **130. godišnjicu objavljivanja kapitalnog djela ne samo hrvatske realističke književnosti, već i hrvatske književnosti općenito i 35. godišnjicu dodjele Nagrade po prvi put** (1981. dodijeljena je Ivanu Aralici za Put bez sna).

Dominantna tema njegovog stvaralaštva je propadanje hrvatskog sitnog plemstva, zvanog zagorskim šljivarima. Osim realističkog oslikavanja cjelokupnog hrvatskog društva naglašene su romantičarski oblikovane ljubavne priče obogaćene nadasve nadahnutim lirskim opisima pejzaža našega zagorskoga zavičaja. Stoga hrvatski kritičari Gjalskog rado nazivaju i **hrvatskim Turgenjevom**.

Gjalski pomno prati društveni, politički, gospodarski i kulturni život svoga vremena uočavajući i poetski obrađujući najčešće tragične sukobe između onoga što je bilo – svijetle, sigurne prošlosti koja je

O Danima Gjalskog

PIŠE ANDREJA ŠAGUD

Književna nagrada Ksaver Šandor Gjalski ustanovljena je u Zaboku 1979. godine povodom 125. godišnjice rođenja Ksavera Šandora Gjalskog. U početku se Nagrada dodjeljivala svake druge godine za rukopis neobjavljenog djela te je prvi put dodijeljena 1981. godine, međutim 1985. godine postala je godišnja književna nagrada, ugodno i prestižno priznanje piscu najboljeg objavljenog proznog književnog djela u Republici Hrvatskoj.

O najboljem književnom djelu odluku donosi prosudbeno povjerenstvo od pet članova, od kojih su dva predstavnicima Društva hrvatskih književnika, dva profesori književnosti iz Zaboka, a peti član

je prošlogodišnji dobitnik Nagrade Gjalski. Nagrada se sastoji od povelje, plakete s likom K.Š.Gjalskog i novčanog iznosa. Nagradu dodjeljuju Društvo hrvatskih književnika i Grad Zabok, uz potporu Ministarstva kulture RH, Krapinsko-zagorske županije te gradova Poreča i Crikvenice.

Od početne ideje o dodjeli književne nagrade razvila se Kulturna manifestacija *Dani K.Š.Gjalskog* koja se održava svake godine krajem listopada. U okviru manifestacije organiziraju se mnogobrojni kulturni programi – izložbe, koncerti, kazališne predstave, promocije knjiga, radionica kreativnog pisanja, likovna radionica umjetničke grafike te

fotoradionica. Uz Književnu nagradu *Gjalski* dodjeljuju se i nagrade za učenike osnovnih i srednjih škola koje su ustanovljene kao poticaj proznom stvaralaštvu djece i mladih, a po uzoru na njih, u Poreču i Crikvenici, prijateljskim gradovima Grada Zaboka, ustanovljene su slične nagrade. Svi nagrađeni radovi tiskaju se u knjizi *PoZiCa* – zbirci literarnih i likovnih radova učenika Poreča, Zaboka i Crikvenice.

Dani Gjalskog najznačajnija je književna manifestacija u Krapinsko-zagorskoj županiji, a Nagrada *Gjalski* jedna od najvažnijih književnih nagrada za prozu u Republici Hrvatskoj.

Ove je godine Gjalskome i 130. obljetnici njegove zbirke pripovijedaka *Pod starim krovovima* bio posvećen 9. Glumački festival u Krapini, a slikar Stjepan Đukić Pišta portretirao ga je i ljubazno ponudio Kulturnoj manifestaciji Dani K. Š. Gjalskog svoj likovni rad.

DJELA (IZBOR): *Illustrissimus Battorych* (1884.), *Maričon* (1884.), *U novom dvoru* (1885.), *Pod starim krovovima* (1886.), *U noći* (1886.), *Janko Borislavić* (1887.), *Tri pripovijesti bez naslova* (1887.), *Bijedne priče* (1888.), *Iz varmeđinskih dana* (1891.), *Osvit* (1892.), *Radmilović* (1893.), *Male pripovijesti* (1894.), *Mors* (1897.), *Diljem doma* (1899.), *Za materinsku riječ* (1906.), *Ljubav lajtnanta Milića* (1915.), *Dolazak Hrvata* (1924.), *Pronevjereni ideali* (1925.) – roman tiskan 1994.

puno obećavala – i ovoga što je nadošlo – novoga vremena koje oduzima ustaljene navike, stare pravice i uljuljkanost u snove prošlosti (Batorych, Cintek), žaleći i sam nad neumoljivosti povijesnog, društvenog, obiteljskog i osobnog vremena.

Pod utjecajem Schopenhauerove filozofije Gjalski se bavi i mističnim temama (*Ljubav lajtnanta Milića*).

Gjalski je hrvatskoj književnosti i kulturi ostavio u nasljeđe poseban stil u okviru realističke književnosti, a to je **poetski realizam** – sentimentalno-nostalgični i lirski pristup realističkim temama.

Premينو je u Gređicama 1935., počiva na zabočkome groblju, a mi, zaljubljenici u njegovo djelo, svake godine njemu u čast organiziramo Dane K. Š. Gjalskog.

Ovaj je roman moj cjeloživotni proizvod

RAZGOVARALE INGRID LONČAR I SOFIJA KEČA

Je li roman *Rat i sjećanje* „poluautobiografski roman”? Sadržajno se odvija na relaciji između Vareša i Sarajeva, čini se poput Vašeg života!

Vjerujte da ni pisac ni čitatelj u meni više ne zna što je to biografsko, a što autobiografsko, a što čisto fikcionalno u nekom djelu, čak ni onda kad sve izgleda više nego očigledno. Naime, najlakše bih vam sad odgovorio da je sve u mom romanu autobiografsko i odmah zatim sve to jednako odlučno zanijekao. No, vi biste svakako znali da je istina negdje na sredini između te dvije tvrdnje. Ali, onda se sjetim one Flaubertove: *Madame Bovary – to sam ja*, pa mi dođe da, kao na kakvom sudištu, kažem: Da, sve je to autobiografsko i svi su moji junaci – ja! Lovci na biografije, kao i u

prethodnim mojim djelima, ionako su već rasporedili uloge u mojemu djelu, pa nemojte da im kvarimo posao. Oni su u svoju „raspodjelu uloga” tim sigurniji, jer u ovom romanu nalaze i mnoštvo stvarnih likova s autentičnim imenima i u autentičnim životnim situacijama. No, ovaj roman svakako jest spoj autobiografskoga i fikcionalnoga. Nadam se sretan spoj, spoj bez vidljivih šavova. No, recite mi koji to roman nije?! Zapravo, pisac najbolje piše ono što zna, što je iskusio, ili što je naučio, što su mu kazivali ozbiljni kazivači, jer, pobogu, ne mora se sve baš iskusiti vlastitom kožom... Dakako da su mnoge situacije iz ratnoga Sarajeva autentične, kao što su to i brojne situacije iz naših života iz nekog davnašnjeg Vareša. No, znate kako to ide... Varljivo je sjećanje... A i izazov čarolije priče je velik... Pa vi

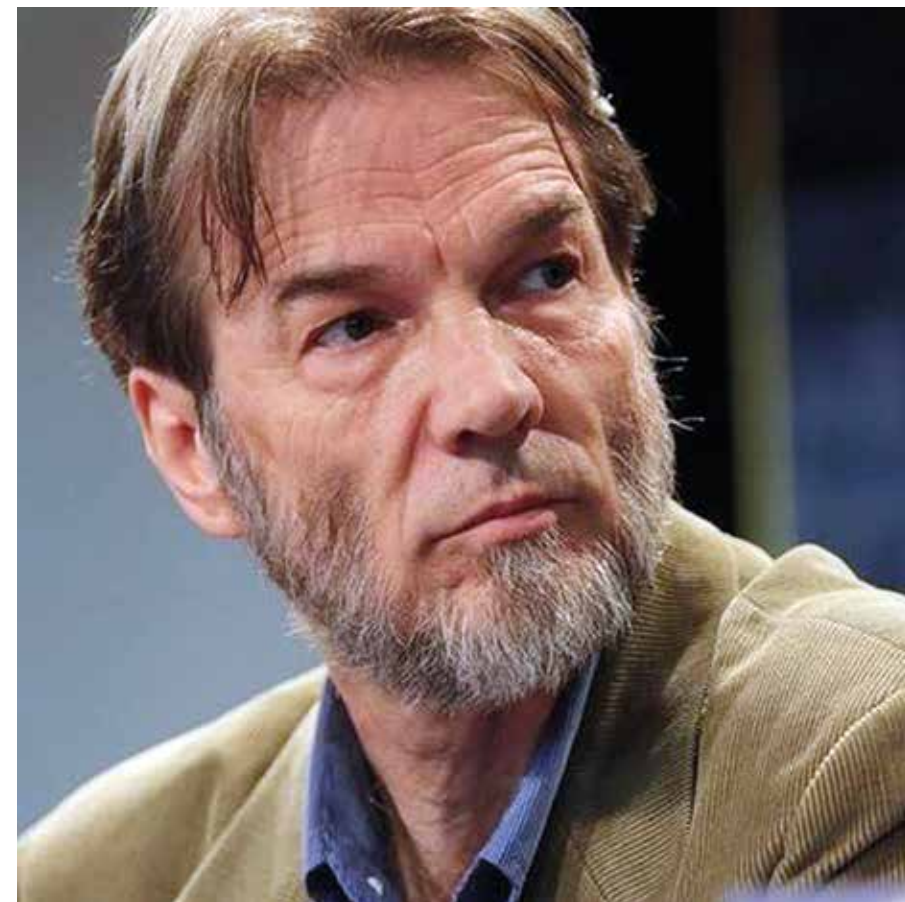
domišljajte. A sadržajna relacija Vareša i Sarajeva? Pa ona nije samo evidentna, ona je i neizbježna, čak bih rekao literarno jedina moguća. Zamislite da Andrić piše o mom Varešu, a ja o njegovu Travniku?! Nemoguće je ili teško moguće i zamisliti. Ta svatko od nas ima svoj Vareš, svoj Travnik, svoj Dublin, svoj Zagreb, svoj Macondo...

Možemo li reći da je roman istovremeno i pokušaj definiranja osobne „kulturološke okomice”, pokušaj oživljavanja „kulturološkog sjećanja”?

Gotovo bih bez rezerve prepisao vaše pitanje kao svoj odgovor da nisam sâm sebe uhvatio kako sam pisanjem romana išao tražiti i vlastite identitarne tragove, onako kako se zove jedna moja knjiga – tetoviranje identiteta. Zato bih prije i radije rekao da je moj roman traganje za kulturološkom okomicom, za kulturološkim sjećanjem. Sumnjam da pisac, čak i na kraju najvećeg i najbolje realiziranog djela može nešto ustvrditi, pogotovu definirati. „Privilegij” definiranja pripada čitatelju ili kritičaru, ali pisac nikad s tim nije načistu... Da, pisac bi tu, da se poslužim vašom metaforom, ili dugim iskustvom mojega rudarskoga kraja, bio netko tko dubi neku ili nekoliko okomica u samu srž sjećanja, uspomena, povijesnog pamćenja, a koliko daleko dođe, koliko

PISANJE...

Da, pisanje je za mene bilo pitanje mentalne higijene. Znate li koliko se intelektualaca ubilo u ratu? A kako drukčije u ratu braniti mentalni integritet? Da, sa svim što sam proživio, a čovjek je u Sarajevu svaki tren bio nečija i nečemu meta, sumnjam da bih „ostao u pameti” da nisam imao taj ispušni ventil pisanja. Eto, to je učinilo moje pisanje egzistencijalnim problemom. Pisanje je bilo ples Aske pred vukom, pisanje je bilo Šeherezadina priča pred silnikom, pisanje... Ma neću reći ništa što vi već ne znate.

je dubio na pravom mjestu, koliko... Od ilirskoga, preko rimskoga, gotskoga, slavenskoga, osmanskoga, od austrougarskoga vremena vrsni su majstori dubili varešku okolicu tražili i nalazili zlatne, srebrne, željezne žice, ali još uvijek je vareška nutrina neistraženo bogata... Nije drukčije ni s našim kulturološkim okomicama... Daj bože, da sam samo i postavio neka prava pitanja... Ovih mjeseci radim na monografiji *Vareški kraj kroz stoljeća* i kao čovjek koji je mislio da sve zna o Varešu svako malo se iznenadim, prijatno iznenadim ili nekom novom bušotinom ili nekom novodosegnutom dubinom... Možda je stoga moje pisanje romana i trajalo tolike godine. On bi posve sigurno bio neka druga priča da je dovršen pred 15, pred 10 ili pred 5 godina... Ali da jest poticaj oživljavanju kulturološkoga sjećanja – potvrđuju mi to moji čitatelji koji se javljaju s mnogih meridijana danas raseljenog Vareša... I ne samo oni!

Roman počinje anegdotski: glavnog književnog junaka Borisa, oženjenog muškarca, oca, urednika i pisca, rat je zatekao u „tuđem krevetu”, zatekao ga je na „erotskom odsustvu” koje traje već neko vrijeme. Njegovoj kćeri Tamaru početak razaranja pričinja stanovitu radost što ne mora u školu. Počinju li tako krvavi pohodi ljudske povijesti sasvim neudžno, s nevjericom, čak banalno, te je li rat doista „mjesto i vrijeme za nekažnjeno ili nekažnjivo iskazivanje svih strasti”? Kako ste Vi doživjeli početak ratnog kaosa u Sarajevu? Hvala vam za ovo pitanje, jer ste dodirnuli jednu od najvažnijih „kvaka” ovoga romana. Oдавно smo naučili koliko su rat i zlo nešto posve banalno. Njegovu herojsku dimenziju pokušava nam prodati sva čovjekova povijest od Homera naovamo. No, ja u to ne vjerujem ni mrvicu. Dobro, stat ću ovdje, jer bih već i odgovarajući na vaše pitanje mogao napisati cijeli esej. Vidite, moje ratne knjige, *700 dana opsade* (dnevnik) i *Tko je upalio mrak?* (sarajevski pojmovnik) iz 1995. bile su pokušaj da se rat vidi iz jedne posve drukčije, netipične perspektive. Dnevnik je bio krajnje osobna priča, a pojmovnik njoj suprotna, izokrenuta priča, pokušaj pisanja smiješne, ironijske, infantilizirane, anegdotalne itd. strane rata ili priče o ratu. Otuda i početak ove priče kuša stvoriti oštar rez prema tek započetoj, novoj, dotad posve nepoznatoj stvarnosti... Jer, sve što ste ikad znali o ratu, ni nalik nije na onaj rat koji se vama počinje događati... Samo iz te nove stvarnosti

mogla je početi rasti drama, koja, kao što ste vidjeli, kulminira, za obična čovjeka, u krvavom kaosu ili krvavoj kataklizmi... No, spas od nje, od jeze i grozote rata, ako ga uopće ima, ili ako već niste pobjegli od njega (in fuga salus!), nalazi se u kušanju uspostavljanja kakve-takve vertikale prema nekom boljem jučer, prema mitskom azilu nevinosti, koji svaki čovjek u sebi živi kao neku vrstu nostalgije, gotovo djetinje arkadije, neke daleke žuđene Itake... Da, rat nam se iskustveno nadaje kao prostor općeg zla u kojemu je sve dopušteno, u kojemu se cijeli „normalni” poredak i dosegnuti sustav vrijednosti suspendira. Otuda je on najbliži slici kaosa. Stanja u kojemu bog postaje kreativni suveren svijeta, jer nema boga ako nema kaosa. (Je li otuda i ona Heraklitova kako je rat otac svih stvari?) Njemu je kaos oblikotvorna „masa”. On je tu da iz kaosa stvara kozmos, da uređuje svijet, da daje deset zapovjedi, da uspostavlja poredak. No da bi se on pojavio, kaos mora dodirnuti vlastito dno. A onda kad veliki demiurg, kad bog uspostavi kakav-takav red, onda opet može otići i sedmi se dan odmarati... Valjda zato da bismo potom mi taj neki sedmi dan došli pred njega i ispovijedili svoja zla i opravdali svoje strasti... Bože, koliko samo zala i zlih strasti prođe zauvijek neispovjedeno i nekažnjeno... No, i to je njegovo djelo, to daje smisao njegovu postojanju. Jer, ta zla ostaju kao sjeme za neki novi buduću kaos, za neku njegovu novu „intervenciju”. I sve tako ukруг.

Možete li prihvatiti tezu da je Sarajevo vrlo inspirativno i izuzetno pogodno mjesto za radnju priče, romana – kao da se sam grad nameće kao pripovjedač? Nema mjesta i nema vremena koje ne bi bilo inspirativno za priču. No, krajnje životne situacije, rubne situacije, a rat jest jedna od njih, porađaju više priča nego ih se uopće može ispričati. Jedna od tih priča svakako je i sarajevska, kao što bi jedna bila vareška, druga srebrenička, treća, četvrta... Ja doista nisam pisao sarajevsku priču, ali bivajući u samom središtu te priče nisam je, sve i da sam htio, mogao ni izbjeći. I u njoj sam ispričao tek jedan njezin segment – svoju priču. A koliko je tek drugih sarajevskih priča... Ja sam tu priču pisao i u svojem dnevniku, i u svojim pričama, i u svojoj poeziji, i u svojim esejima, i u knjizi *Tko je upalio mrak?*... i još uvijek ne mogu reći da sam i blizu njezinoj srži. Ali u to da je Sarajevo doista inspirativno mjesto, po onoj anegdotalnoj misli: *Što gore piscu, to bolje literaturi...*, oдавно nema nikakve sumnje.

DOSADAŠNJI DOBITNICI KNJIŽEVNE NAGRADE KSAVER ŠANDOR GJALSKI

- 1981. **Ivan Aralica** Put bez sna
- 1983. **Iris Supek** Kraj svijeta počinje kihanjem
Tatjana Arambašin Slišković Čovjek koji je volio vlakove, čovjek koji je mrzio vlakove i druge priče s tračnica
- 1985. **Irena Vrkljan** Svila, škare
- 1986. **Pavao Pavličić** Trg slobode
- 1987. **Hrvoje Hitrec** Ljubavi na crnom baršunu
- 1988. **Dubravka Ugrešić** Forsiranje romana reke
- 1989. **Nedjeljko Fabrio** Berenikina kosa
- 1990. **Zvonimir Majdak** Krevet
- 1991. **Goran Tribuson** Potonulo groblje
- 1992. **Feda Šehović** Svi kapetanovi brodolomi
- 1993. **Dalibor Cvitan** Ervin i ludaci
- 1994. **Miljenko Jergović** Sarajevski Marlboro
- 1995. **Pavao Pavličić** Šapudl
- 1996. **Višnja Stahuljak** Sjećanja
- 1997. **Alenka Mirković-Nad** 91,6 Mhz glasom protiv topova
- 1998. **Ratko Cvetnić** Kratki izlet, zapisi iz Domovinskog rata
- 1999. **Goran Tribuson** Trava i korov
- 2000. **Zoran Ferić** Andeo u ofsajdu
- 2001. **Stjepan Tomaš** Odnokud dolaze sanjari
- 2002. **Nedjeljko Fabrio** Triemeron
- 2003. **Josip Mlakčić** Živi i mrtvi
- 2004. **Renato Baretić** Osmi povjerenik
- 2005. **Luko Paljetak** Skroviti vrt
- 2006. **Igor Štikis** Elijahova stolica
- 2007. **Sanja Lovrenčić** U potrazi za Ivanom
- 2008. **Ivo Brešan** Katedrala
- 2009. **Ratko Cvetnić** Polusan
- 2010. **Ivana Šojat-Kučić** Unterstadt
- 2011. **Ivan Aralica** Carske kočije
- 2012. **Nikola Đuretić** Almanah smrti i nestajanja
- 2013. **Pavao Pavličić** Muzej revolucije
- 2014. **Julijana Matanović** I na početku i na kraju bijaše kava
- 2015. **Dubravko Jelačić Bužimski** Nezaboravne priče iz kavane Corso

Jeste li pisali tijekom trajanja rata? Naime, pojasnite nam zašto je pisanje „zamalo egzistencijalni problem” i može li se Vaš roman nazvati roman o pisanju budući se ta ideja provlači sve vrijeme kroz Borisova sjećanja, ona je okosnica romana.

Da, naravno. Itekako sam pisao u ratu. Čak sad kad se osvrnem nakon svega, mogu reći mnogo sam pisao u ratu. Dovršio i objavio prvi roman *Dodirom i svijet poče*, napisao roman *Ljubav u Berlinu*, napisao knjige *700 dana opsade* i *Tko je upalio mrak?*, knjigu pjesama *Izgubljeni zavičaj*, brojne priče, eseje... Pisao sam, no ne samo da bih ponešto sačuvao od zaborava, kako je s razlogom u povodu ovoga romana Josip Mlakić apostrofirao moje ratne dnevnikke kao „građu za prisjećanje” nego i da bih spašavao vlastitu zdravu pamet. Ako je još uopće zdrava?! Da, pisanje je za mene bilo pitanje mentalne higijene. Znaite li koliko se intelektualaca ubilo u ratu? A kako drukčije u ratu braniti mentalni integritet? Da, sa svim što sam proživio, a čovjek je u Sarajevu svaki tren bio nečija i nečemu meta, sumnjam da bih „ostao u pameti” da nisam imao taj ispušni ventil pisanja. Eto, to je učinilo moje pisanje egzistencijalnim problemom. Pisanje je bilo ples Aske pred vukom, pisanje je bilo Šeherezadina priča pred silnikom, pisanje... Ma neću reći ništa što vi već ne znate.

Kako je teklo pisanje romana od gotovo petstotinjak stranica? Na jednom mjestu u romanu možemo pročitati: „Nekad se doista roman sam piše. U neko doba, naprosto, priča, roman uzme pisca za ruku i vodi ga ...”. Je li odnos između Vašeg romana i Vas bio takav?

Joj, kako je teklo... Teško, mučno, tvrdo, naporno, nervozno. Dugo je on rastao, sazrijevao u meni, oblikovao se na papiru. Kad mi se izdogađalo sve to što se izdogađalo, mislio sam, evo, imam roman. Život mi je napisao roman, kako se ono kaže da život piše romane. No, tek sam tad vidio kako sve to uistinu jest jedna velika antička priča, ali i otvorio problem kako je pretvoriti u književnu priču... Zapravo, roman je, priča je tražila veliku distancu i dugo hlađenje. A distanca nije samo vremenska, nego i zemljopisna. Iz daleka se stvar često bolje vidi nego iz najbliže blizine. Zato sam svoju priču ponajviše i pisao daleko

od Sarajeva, na studijskim boravcima u Los Angelesu ili u Langenbroichu, u kući Heinricha Bölla kod Kölna, u Rijeci ili u Omišu... Da, narastanju vremenske distance pomagala je nerijetko fizička distanca, pa ipak je sve potrajalo 20-ak godina. I, sjećam se, kako bi što sazrijevalo u meni, tako bi me moj roman, iz nekih mračnih prostora u kojima je obitavao, vukao za rukav, zvao. Nerijetko i u duga noćna bdijenja, kao u kući H. Bölla, budeći se prije mene i gurajući mi pero u ruku... Da se razumijemo, ja sam pisao svoj roman, ali da se mene pitalo, ne bi on bio ovaliki, jer je moj sinopsis romana, njegova prva konstrukcija predviđala barem dvostruko manje stranica... No, tko sam ja da zapovijedam priči? Arijadnina se nit dugo odmotavala i vodila me putovima za koje nerijetko nisam ni znao da postoje, a kamoli da su produktivni... Znaite, ponekad pomislim kako je pisac istovremeno i psihijatar, i pacijent na kauču, ali i sam kauč... E, pa sad, neka mi netko pametniji od mene kaže, kud i kamo u takvom slučaju mogu otići te pripovjedne, pričalačke seanse...

O ratu u Sarajevu pisali su već mnogi književnici. Ispisane su stranice i stranice. Mnoga djela ratne tematike nagrađena su Nagradom Gjalski. Jeste li ih pročitali? Je li postojao strah od mogućeg ponavljanja?

Brojne sam u međuvremenu knjige iz našega, kako se to danas moderno kritički kaže, „ratnog pisma” pročitao. Dakako, u mjeri u kojoj su mi bile na dohvatu ruke ili u mjeri u kojoj su me zainteresirale. A što se tiče ponavljanja, koje spominjete, ono je naprosto nemoguće. Čak, kažu fizičari ili kemičari, ili čija li je to već domena (?), kako ne postoje ni dvije iste pahulje snijega, dakle ni dvije iste kristalizacije kapi vode, a kamoli dva čovjeka, dvije sudbine, dvije priče. Ma, kakvo ponavljanje! A i tko bi o tome razmišljao sve i da je to moguće. Svatko priča svoju priču i samo svoju priču, ako je i za nju sposoban. A i nju nerijetko svaki put na neki nov i drukčiji način. I sve dok je čovjek svoj, autentičan, a valjda je to i jedna od značajki umjetnosti, ne može ponoviti ni istu rečenicu, a kamoli istu priču. Možda ima većih, važnijih, posebnijih priča od moje ili vaše, ali moju ili vašu priču samo ja ili vi možemo nepatvoreno i na neponovljivo nov način ispričati.

„Da, narastanju vremenske distance pomagala je nerijetko fizička distanca, pa ipak je sve potrajalo 20-ak godina. I, sjećam se, kako bi što sazrijevalo u meni, tako bi me moj roman, iz nekih mračnih prostora u kojima je obitavao, vukao za rukav, zvao. Nerijetko i u duga noćna bdijenja, kao u kući H. Bölla, budeći se prije mene i gurajući mi pero u ruku... Da se razumijemo, ja sam pisao svoj roman, ali da se mene pitalo, ne bi on bio ovaliki, jer je moj sinopsis romana, njegova prva konstrukcija predviđala barem dvostruko manje stranica... No, tko sam ja da zapovijedam priči?”

PRIČA

Nema mjesta i nema vremena koje ne bi bilo inspirativno za priču. No, krajnje životne situacije, rubne situacije, a rat jest jedna od njih, porađaju više priča nego ih se uopće može ispričati. Jedna od tih priča svakako je i sarajevska, kao što bi jedna bila vareška, druga srebrenička, treća, četvrta... Ja doista nisam pisao sarajevsku priču, ali bivajući u samom središtu te priče nisam je, sve i da sam htio, mogao ni izbjeći. I u njoj sam ispričao tek jedan njezin segment – svoju priču.

Prezentirali ste u romanu cjelovitu poetiku pisanja. Možete li čitateljima objasniti u čemu je po Vašem mišljenju smisao bilježenja, smisao pisanja kad „...pisac ionako nestane, utopi se, umre u svojim čitateljima, zajedno sa svojim djelom.” Pišete li prvotno za sebe ili možda za vlastitu djecu kojoj bi Vaš tekst o sjećanju pomogao da saberu svoja sjećanja?

Vjerujte da ne pišem ni za sebe ni za svoju djecu, ni za koga, premda će ovo na kraju ostati kao testamentarna knjiga za moje najbliže. Uostalom, već mi je brat iz Kanade napisao da je ovo za njega kao Biblija. Roman sam pisao iz snažnog nutarnjeg nagona, imperativa, pa i otuda stoji ona kvalifikacija o pisanju kao egzistencijalnom problemu. A onda vam se s narastanjem priče počnu postavljati pitanja: čemu ovo, što mi to treba, što mi treba roman koji me toliko godina mrcvari, cijedi, progoni, ne da mi spavati, budi me noću... A tu su onda i pitanja na koja sam već ranije, čak i u ratu, odgovarao, pa mi se činilo da sam dužan odgovor, odgovor kao okvir priči, ram za priču. No opet, ne nikome konkretnom, nego duhu priče, sebi samome kojega sam ovim romanom iznova i otkrivao i spoznavao. Da, ima se ovdje smisla podsjetiti one Adornove: Je li moguća poezija nakon Auschwitzta? što nije samo dobra dosjetka, nego i ozbiljno pitanje na koje svatko od nas tko se krene baviti bilo kojom kreacijom u sveopćem ludilu kaosa, mora sebi odgovoriti ili barem postaviti. Ako je to ujedno i odgovor mojoj djeci, mojoj braći, mojim čitateljima iz Vareša, iz Sarajeva, ili nepoznatim dalekim,

budućim čitateljima... onda to možda i njima bude neki putokaz ili čak spas, kao što su meni u ludilu ratnog kaosa neki stvaraoci davno prije poslali „poruku”, a ja je postao svjestan tek 1992. ili 1993. Valjda sam stoga u ratu iznova čitao i Dostojevskog i Tolstoja i Šolohova i Andrića i Krležu i Manna... Da, tad sam vidio kako jedno djelo i jedan pisac znače jedno kad ih čitate kao mlad čovjek za vrijeme školovanja kao obveznu lektiru, a kako kad imate četrdesetak i pritom je rat. Ako su meni neka ranija djela „pomogla”, „poslala poruku”, „štaku” za oslonac, možda nekome i ponešto od moga „pomogne”, dađe mu neki odgovor ili mu barem pomogne postaviti pravo pitanje na koje će sam tražiti odgovor, ili mu „samo” pruži užitak čitanja – kud ćeš više... Da, najbolja su ona djela koja umru u vama, nestanu, kao što voda i hrana, kisik umre u vama da biste vi živjeli, umru dajući, premda toga nesvjesna, nov, vlastiti proizvod... Zar nije tako i u svoj prirodi? Zar tako ne radi i pčela? Koliko je samo sunca, čudesnih livada, nevjerojatnih cvjetova, koliko kilometara i zuja u njezinim krilima za najobičniju kašiku meda... Pomislimo li ikad na to? Sjetimo li se toga?

Roman je prepun literarnih, filmskih, filozofskih, povijesnih,... reminiscencija. Jesu li one unaprijed smišljene, zadane ili su se nametale tijekom pisanja?

Ma ništa nije unaprijed zadano. Ne znam ni kako bi se moglo bilo što

unaprijed zadati. Pogotovo kad nešto pišete tolike godine, kad na nečemu radite više od dvadeset godina, trećinu života. Ma, što trećinu, cijeli život. Ovaj je roman moj cjeloživotni proizvod! Ne, nisam znao ni kamo će me odvesti glavni tijek priče, a kamoli svi ti silni mali rukavci, sve te asocijativne pritoke, reminiscencije i sl., koje su nerijetko bile i plov u bočne rukavce ili čak uzvodno u pritoke za koje nisam znao ni da postoje, a kamoli kamo i koliko su daleko plovne. No kad ste pisac 40 godina, a čitatelj 50 i više, onda je pitanje koliko vi, kao što sam već rekao, pišete svoj roman, svoju priču, a koliko ona vas, tj. koliko sve životno i čitalačko iskustvo i znanje bujično navire iz vas. Valjda je samo pitanje koliko ga dobro i kvalitetno možete obuzdavati i smještrati u arhitekturu priče. No, i ona je izdajnička, ta arhitektura... Jedno krenete ili mislite da ste krenuli uraditi, a onda osvanete u posve novom ambijentu i koprcate se unutar njega. Da, to jest ili mogla bi biti i proza za pisce, a ne samo i puko pričanje neke vlastite priče za „prosječna čitatelja”! Josip Mlakić je, uz mnoge druge kvalifikative za ovaj roman, rekao da je on i „knjiga o pisanju, nešto što književni kritičari vole nazivati knjigama za pisce, odnosno knjigama kojima su pisci ciljani čitatelji”. Naravno, neću vam ovo ni potvrditi ni demantirati, ali ponekad možda neskromno pomislim kako sam samo pisao onakav roman kakav bih volio čitati.

Ova knjiga, kao i ostala izdanja riječkog nakladnika Ex libris, prepoznatljiva je po svom dizajnu te tipografiji Zabočanina Nikole Đureka, svjetski priznatog stručnjaka u području tipografije i grafičkog dizajna.

Jeste li upoznali gospodina Nikolu Đureka, našeg Zabočanina, koji je sjajno odabrao tipografiju za Vaš roman? U kojoj ste mjeri sudjelovali u tom poslu, sugerirali ili ste sve prepustili gospodinu Đureka?

Ne, nisam i zao mi je. Čak donedavno nisam ni znao da je iz Zaboka. Eto, vidite, bog slučajnosti ne miruje! No, upoznao sam i znam dizajnera moje knjige, ustvari mojih Izabranih djela, pa i ove knjige – Damira Bralića! A njegova je zasluga što knjiga izgleda ovako lijepo, kao spomenik, kako bi rekao jedan moj kolega pisac iz Sarajeva. Bralić je taj koji je Đureka svojom tipografijom uveo u moja Izabrana djela, u moje knjige, pa i ovu. I hvala mu, hvala im obojici, jer od knjige su napravili i pravo malo vizualno čudo. Naravno, cijelu su ovu priču uramili svojim djelovanjem i sjajni izdavač Željko Medimorec i urednik Zoran Grozdanov.

Željko Ivanković, pjesnik, pripovjedač, romanopisac, esejist, putopisac, radio-dramski pisac, književni kritičar, prevoditelj, publicist i novinar, rođen je u Varešu (BiH) 1954. godine. Dobitnik je književnih nagrada za poeziju, esej, radio-dramu i priču, a pojedini eseji, proza i poezija, kao i publicistički prilozii prevedeni su mu na mnoge svjetske jezike. Član je Društva hrvatskih književnika, Hrvatskog društva pisaca, Hrvatskog centra PEN-a te srodnih udruženja u BiH. Zastupljen je u uglednim domaćim i

stranim publikacijama, leksikonima i enciklopedijama, a sam je suradnik Hrvatske enciklopedije te suradnik i urednik Hrvatske enciklopedije BiH. Objavio je više od 30 knjiga, a od 2011. godine riječki izdavač Ex libris objavljuje njegova izabrana djela: dnevnička proza *700 dana opsade / Tko je upalio mrak?* (2011), izbor eseja *Identitet i druge opsesije* (2012), izbor priča *Čovjek koji je odlazio u maglu* (2013), putopisni dnevnik *Hođ rubovima svijetova* (2015) te roman *Rat i sjećanje* (2016).

Odluka Prosudbenog povjerenstva za dodjelu Nagrade Ksaver Šandor Gjalski za 2016.

Na sjednici održanoj 4. listopada 2016., Prosudbeno povjerenstvo u sastavu Stjepan Čuić (predsjednik), Dubravko Jelačić Bužimski, Sofija Keča, Ingrid Lončar i Ivica Matičević, jednoglasno je odlučilo da se Nagrada Ksaver Šandor Gjalski za 2016. dodijeli knjizi *Rat i sjećanje* Željka Ivankovića (Ex libris-Rijeka, Synopsis-Sarajevo 2016).

U užu izbor za Nagradu ušle su sljedeće knjige: *Doba mjedi* Slobodana Šnajdera (TIM press, Zagreb 2015), *Knjiga izlazaka* Kristijana Vujičića (Naklada Ljevak, Zagreb 2015), *Pjevač u noći* Olje Savičević Ivančević (Sandorf, Zagreb 2016), *Rupa* Ivane Šimić Bodrožić (Naklada Ljevak, Zagreb 2016), *Policijski sat* Luke Bekavca (Fraktura, Zaprrešić 2015), *Radikalna mjesečina* Milka Valenta (OceanMore, Zagreb 2016), *Žena s drugog kata* Jurice Pavičića (Profil, Zagreb 2015) i *Kao ruža, kao zvijer, dragi moj* Flaubert Lidije Bajuk (DHK, Zagreb 2016).

Obrazloženje

Da je priča talog iskustva i način usvajanja i osvajanja zbilje, otkrivačka procedura i metodologija za preživljavanje, konačno – da je priča znanje o svijetu, ono što ostane kad se sve drugo zaboravi, povrđuje i najnoviji roman Željka Ivankovića *Rat i sjećanje*. Zarobljena intima za istinskoga kazivača priča nije moguća, jer tek zapisana i sapeta u priču i korice knjige postaje zbiljna, do kraja proživljena, u potpunosti savladana, istinska pobjednica samoće, tjeskobe i mračne praznine. Jedan je zaboravljeni hrvatski prozaik, Jure Franičević Pločar, napisao da su „ratovi rovovi u nama“. Knjiga Željka Ivankovića govori o ožiljcima i traumama ratnih zbivanja, o okupaciji i teroriziranju grada i stanovnika Sarajeva prije četvrt stoljeća. Ne samo o teroru u okolnih brda gdje su harali četnički agresori potpomognuti jedinicima tzv. JNA, već i o onome što se događalo među tzv. sarajevskim braniteljima, od pljački i poniženja uzrokovanih bahatošću primitivnih vođa pojedinih skupina do iznenadnog zaokreta u politici i ponašanju

muslimanskih snaga prema Hrvatima. Sarajevski rovovi, i oni tvarni i oni intimni, unutrašnji, skriveni u ljudima, razarali su srce grada i srce jednoga svijeta koji je naivno vjerovao da se njima rat – jer su eto raja – ne može dogoditi. Priča o nestajanju jednoga grada i njegova svijeta otvorila je, s druge strane, vrata u prostore jednoga bivšeg i na njegovim temeljima novoga svijeta. Staro Sarajevo u nestajanju, a novi Vareš u nastajanju. Priču o raspadanju ratnog Sarajeva dopunjuje priča o vareškoj mitologiji zavičaja, o njegovoj materijalnoj i izmaštanoj povijesti, o vareškim pitomim pejzažima i uzbuđljivim legendama... Sjećanja i uspomene novinara i književnika Borisa na obiteljsku povijest i odrastanje u rodnome Varešu, što se zajedno s ostalim materijalnim koordinatama posve preklapa s biografijom samoga autora, odvodi nas u sasvim jedan drugi svijet i krajolik duha, u svijetlu i mirnu luku vareškoga kraja. Vareš nije tako samo toponim na karti ratnog ludila, on je dio Borisove duše, supstrat njegovih emocija, dio svijeta koji ga je oblikovao i poslao dalje da istražuje i druge svjetove, ali i da se vrati mjestu svoga formiranja. Na vedrim, bolnim i nostalgičnim pričama o vareškom odrastanju i Borisovim obiteljskim meandrima izrasta fantastični i idilični kontrast svijeta početnoj sarajevskoj matrici svakodnevnog stradanja i trpljenja.

Dva se plana priče, sarajevski i vareški, jer je tako komponiran ovaj opsežni ispovjedni tekst, ipak i nakon svega bolno susreću u ratnoj svakodnevnicu, u onome trenutku, a to je početak studenoga 1993., kada dolazi do pada Vareša u ruke Armije BH, i kada Borisova spoznaja o vrijednosti i značenju rodnoga grada za njegov prijašnji i budući život dobiva novu dimenziju, kada postaje unutarnja, intimna misija da se vareško kulturno i povijesno nasljeđe mora održati i preživjeti te da je povijest njegove obitelji važan dio toga posvećenog niza koji valja prenijeti i njegovim potomcima, kćerima Tamari i Lidiji. Od razaranja, nestanka i zaborava čuva nas izvjesni mehanizam i algoritam pamćenja, sposobnost da vlastita sjećanja oblikujemo u

priče i da ih kao žive modele zbilje uklopimo u postojeći niz materijalnih dokaza o postojanju jednog grada i njegova trajanja. Ivankovićev je roman borba protiv zaborava, vraćanje duga svima onima koji su utjecali na naš život i koji su nas stvorili ovakvima kakvima jesmo. Drukčije rečeno: unatoč svim razaranjima i patnjama, upravo zato što su ratni rovovi otvorili u nama neke nove emocionalne i intelektualne pukotine, to je iskreni i uvjerljivi zapis o povratku u sretniju budućnost, pogled u dalje i dublje od aktualne stvarnosti, misao na otpor mukotrpnog ratnog svakodnevnici, uvjerenje da postojimo dok smo svjesni svoje tradicije i dok smo u stanju o vlastitu životu oblikovati priču. Svatko ima pravo na priču o vlastitome životu – Borisova priča fiktivno je zrcalo i prerađena zbilja koju nam o sebi (ali i o svima nama), preko aktualne romaneskne strukture, podastire autor, i sam trpni lik bosanskohercegovačke zbilje, Željko Ivanković.

A njegov tekst svjedoči ponajprije o autorovoj visokoj književnoj kulturi. Od dosljedno provedene kompozicije koja razloma priču o dva grada u gotovo pravilno izmjenjivim fragmentima o događajima i stanju ljudskih sudbina u jednoj i drugoj sredini, preko pripovjedne građe koja oslonjena na temeljni realistički, kroničarski prosede uključuje i zamjetne esejističke i putopisne pasaže, do sintakse koja lavira između reporterske neposrednosti i poetske razvedenosti, s obiljem uspješno upotrijebljenog retoričkog materijala i s autopoetičkim slojem pred kraj romana, pred nama je djelo koje o složenoj ratnoj temi progovara ljudski pošteno i estetički uvjerljivo, odmjereno i sugestivno.

Time ne samo da se izdvaja iz ukupne ovogodišnje prozne produkcije, nego načinom obrade predmetne teme te značenjem i smislom svojih pouka i poruka postaje jednim od najboljih romana o ratu u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj uopće.

U ime Prosudbenog povjerenstva
Ivica Matičević

RADIONICA KREATIVNOG PISANJA

Put u središte kratke priče

PIŠE MIROSLAV MIČANOVIĆ

Radionica *Put u središte kratke priče* ciklično stiže u Zabok, riječ je o ljetu i gimnaziji koja se zove po glasovitom hrvatskom pjesniku, esejistu u pustolovu A. G. Matošu, a svojim je jednakim i nejednakim dužinama kratke priče tekst vlastitog odrastanja, traženja, istraživanja... Pisanja i čitanja. Čitanja i pisanja. Ponavljam, kao što se radionica ponavlja i obnavlja, drukčija i različita, s užitkom, da je kratka priča prijelazan, tranzitan žanr, oblik u kojem učenici provjeravaju, pišu i čitaju tekstove koje govore o njihovu iskustvu svijeta.

Ali što sad: on je napisao pjesmu i sva njegova ljubav treperi od mjeseca, sunca i zvijezda, stvar spašava i poneki labirint, njezin osmijeh, pogled... Ona je napisala priču koja je stilom, odmjerenošću i provjerom temperaturnih razlika između Budimpešte i pogra-

ničnog mjesta na sjeveru zapravo roman, ili će to postati... Hoću reći na putu do kratke priče stoje i ljubav i roman. Treba li brinuti? Što učiniti?

– Počnimo od početka: Što je kratka priča i kako nastaje, kako se piše, koja je i kakva razlika između mene (autora) i pripovjedača, kako priči odabrati i naći prvu važnu rečenicu, kako je voditi i kamo, kako je završiti. Kako da me priča (pisanje i čitanje) raduju? Tko su suvremeni hrvatski pisci? O čemu i za koga pišu? – Jesmo li to naučili? Znamo li to za ubuduće, zauvijek?

Pišemo, što znači da čitamo, čitamo međusobno jedni druge i mašemo jedni drugima: ima li od toga većeg užitka i većeg brda. Ima, naravno, upravo smo se tamo i zaputili...

EMA SMOLIĆ, polaznica Radionice kreativnog pisanja

GRAD LEPTIRA

Dim i miris alkohola iz zraka plesali su mi u plućima, pokušavajući se pročistiti. Da su se i uspjeli pretvoriti u čisti zrak, to ne bi ništa značilo - pri izdisaju bi se odmah pomiješali s prijavštinom. Velika, smeđa prostorija s mnoštvom zelenih aparata i ostalih potrepština za kockanje bila je ugodno topla, taman kako bih se osjećao kao kod kuće. Moj dom bio je daleko, toliko daleko da nitko koga poznajem nije mogao saznati za moj hobi. Majka je mogla mirno spavati misleći kako sve svoje vrijeme provodim za knjigom, a braća su mi se divila i priželjkivala sličnu slobodu.

„Ništa čudno za dvadesetogodišnjaka na novome mjestu, zar ne? Kada ću živjeti ako ne sada, nije li tako? Ovo nije ništa strašno, misliš li i ti na ovakav način?“, pitanjima bih gnjavio nekog konobara.

Nakon što bi mi ovaj štlo hladnokrvno odbrusio, povukao bih se za kartaški stol. Tamo je sve prštalo od boja – mnogi su lokalni moćnici i bogataši davali sve od sebe kako bi oni, a i njihove pratnje, izgledali što upadljivije. „Kao jato leptira“, govorio bih sam sebi. „Ponašaju se kao jato leptira. Lete od jednoga stola za drugi, a na svakome žele ubrati najfiniji nektar, u ovome slučaju najmirisnije i najsuštavije novčanice.“

U moj rodni kraj leptiri dolaze jednom godišnje. Postoji i narodna priča u koju nikada nisam vjerovao kao sada. Naime, ti leptiri svake godine biraju novog predvodnika jata. Tada se, pod okriljem noći, međusobno nadmeću i bore. Samo su mala djeca vjerovala u to - no, to bi nama, malo starijima, bilo urnebesno smiješno. Noću bi zastrašivali svoju mladu braću i sestre lupajući po prozorima i ujutro im pripovijedajući kako smo točno u ponoć vidjeli najjačega leptira, velikoga kao podlaktica i potpuno crnih krila, kako nemilosrdno uništava nekog manjeg, nesretnog leptira. Djeca bi briznula u plač i stala tražiti sklonište kod majke, skrivajući se od velikog, crnog leptirskog kralja.

Jedne noći, dok sam nevjerovatno premoren i pripit teška srca izlazio iz svog drugog doma, ugledao sam dva gospodina kako prijateljski zagrljeni veselo razgovaraju. Tako su i razgovarali, dok jedan nije uvrijeđeno zavikao na drugoga. Ništa čudno nakon noći provedene u prvo ispijanju, a zatim pukom gutanju svega što se nađe pod rukom. Nakon povika, zadao mu je i brz udarac šakom. Dok se držao za

trbuh, pokušavao mu je uzvratiti udarcem u sljepoočnicu. Bilo je vidljivo da mu je alkohol oteo svu koordinaciju, pa se taj udarac pretvorio u laganu pljusku na obrazu, koja je prvoga više razljutila no što ga je ozlijedila. Tada je iz kaputa izvadio pištolj i u trenu usmrtio done-davnog prijatelja. Bio sam tek toliko pripit da me, iako sam svega bio svjestan, taj događaj nije ni najmanje potresao. Tek sam kasnije shvatio čemu sam svjedočio. Obučen u crno, nepravedno naoružan, podsjetio me na leptira iz priča mogega djetinjstva.

„Mama, crni leptir! Pronaći će me crni leptir!“ došlo mi je da zaplačem.

U mojem rodnom mjestu često pada kiša. Ne znam zašto leptiri još uvijek dolaze, budući da kišne kapi lome njihova suha krila. To nisam znao dok se nisam uvjerio vlastitim očima. Svaki put kada bi se spustila kiša, odjednom bi nestalo leptira. No, čim bi prestala, polja bi se opet obojila u beskonačno mnogo žarkih boja i nijansi leptirskih krila. Izašavši kako bih se malo poigrao s njima, primijetio sam jednog kako leži na tlu. Naizgled, bio je potpuno običan. Ipak, nakon dugog promatranja, ustanovio sam kako je imao malu pukotinu na desnom krilu. Odveo sam ga svojoj kući kako bih ga zaliječio, no istog je dana umro. I prije no što je izdahnuo, njegovo je jato otišlo ne osvrćući se za njim. Razmišljao sam kako je moguće da su ga ostavili, a jedan je od njih. Nakon nekog vremena shvatio sam kako pripadati ne znači nužno biti važan ili ključan.

Bio je moj prvi Božić u novome gradu, nakon što sam ustanovio da ne bih mogao izdržati kod kuće gdje nema šarenih kockica niti mirisnog i ljutog pića. Nažalost, nisam računao na to da vlasnik i zaposlenici možda žele Božić. Cijeli tjedan niti jedna gostiona nije radila, a moja se najomiljenija zgrada izrugivala svim svojim očajnim gostima pokazujući im nemilosrdno zatvorena vrata. Sat-dva samo, tako u skupini, čekali pred vratima. Nemamo što izgubiti, možda nam se vlasnik i smiluje. Nakon tih sat-dva, polako smo se počeli povlačiti. Ispočetka jedan po jedan, polako i oklijevajući, a kasnije odlučno, no razočarano. Nisam znao kamo krenuti. „Mogao bih prošetati ulicama, ionako nemam ništa bolje za raditi“, pomislio sam. Tako je i bilo. Prvo sam lutao glavnom cestom. Otvatrao sam, vjerojatno po prvi put otkad sam ovdje, ljude oko sebe. No, ne kao pojedince, već kao grupe. Užurbana gospoda

sa smeđim šeširima što se neobično rado skuplja pred bankama i odvjetničkim uredima, usporene grupe staraca koje se često znaju podbočiti svaki na svoju ogradu i tako zajedno provoditi dane i dane, bez da ih povezuje išta osim njihove starosti, ili pak mlade djevojke, gotovo pa identično odjevene, što se nalaze pred trgovinama. Taj sam tjedan na ta mjesta odlazio svaki dan. Zadnja dva-tri dana toga tjedna nešto mi je upadalo u oči. Za šetnje predgrađem običavao sam promatrati starce naslonjene na ogradu. Kako su oni gledali mene, tako sam ja gledao i njih. „Jedan, dva, tri! Četiri, pet, šest, sedam, osam, devet! Deset!“, brojio sam ograde posebno naglašavajući one za koje sam već naučio da su prazne. „Jednaest, dvanaest, trinaest, četrnaest! Petnaest, šesnaest! Šesnaest?“, začuđeno sam se okrenuo. „Doista, šesnaest!“, uvjerio sam se. Šesnaesta oграда nikada do sada nije bila prazna. No, iako je ta šesnaesta oграда odjednom ostala bez vlasnika, morao sam priznati kako i nije pretjerano bola u oči. Starci su i dalje nastavili stajati naslonjeni na ogradu. I hoće, sve dok i posljednji od njih ne ode.

Jednom sam čitao o „efektu leptira“. Da bi što bolje objasnio teoriju kaosa, kod koje i najmanja promjena u nelinearnom sustavu uvelike utječe na ishod, Edward Lorenz osmislio je metaforu u kojoj sitni zamah krila leptira udaljenog više stotina kilometara može izazvati tešku oluju.

Takvo što može se objasniti i na primjeru kocke. Na broj dobiven bacanjem kocke utječe velik broj stvari – od kuta do jačine kojom smo je bacili. Zbog toga je i gotovo nemoguće dva-put baciti kocku na jednak način.

U tu sam se teoriju uvjerio jedne večeri kada je kockanje bilo na vrhuncu. Kockarnica je bila prepuna, a novci su se vrtjeli tolikom brzinom da sam u jednog trenu mogao biti najbogatiji čovjek u dvorani, a u drugome zadnji prosjak. Jedan je stol privlačio posebnu pažnju, a za njim sam sjedio ja. Bacao sam kocku. Zaista sam imao sreće. Zaradivši već par tisuća, primao sam oklade koje su dolazile iz publike. „Sto tisuća!“, začuo se glas.

„Ja se želim kladiti na sto tisuća!“, ponovio je. Osjećao sam se nevjerovatno sretnim, a i uživao sam u pažnji. Prihvatio sam okladu.

Taman sam se spremio baciti kocku, kada je noćni leptir sjeo na lampu i malo zaklonio svjetlost. Taman je mojim očima uskratilo zraku koja je padala na njih. To me iznenadilo, pa sam nespretno bacio kocku.

Te sam noći izgubio sve. Zbog svojih leptira. Svojih milih leptira.

LIKOVNA RADIONICA UMJETNIČKE GRAFIKE

Gjalski na majici

PIŠE CARMEN BAČURA POTOČIĆ

Likovna radionica umjetničke grafike ove je godine postala mala manufaktura u kojoj se izrađuju unikatni grafički artefakti. Polaznici su izradili grafički otisak prema liku ili djelu K.Š.Gjalskog te ga otisnuli na majici.

Ukrašavanje tekstila otiskivanjem seže daleko u prošlost kada su još u 2.st u Kini koristili jednostavne šablonske matrice za dekoraciju tkanina, tapeta ili namještaja. Kod te vrlo stare tehnike otiskivanja, šablone su izrezivane u vodootpornom papiru, a uski i mali dijelovi takvih matrica međusobno su bili pričvršćeni tankim nitima svile. Izrada sve bogatijih uzoraka tražila je sve kompliciranije šablonske matrice pa su niti svile koje su povezivale dijelove šablona postale toliko guste da su izgledale kao istkana mreža. To je u konačnici potaknulo upotrebu svilene tkanine kao matrice i tako je nastala tehnika sitotiska kakovu danas poznajemo.

Polaznici radionice ove su se godine okušali u toj staroj tehnici izrade šablonskog otiska koji, kao i sitotisak, spada u grafičku metodu propusnog tiska. Propusni tisak je takva grafička metoda kod koje željeni prikaz (sliku) propuštamo kroz dijelove matrice gdje smo to omogućili. Jednostavnije rečeno matrica ima otvor kroz koji propuštamo boju na podlogu (u slučaju ove radionice na majicu).

Najstariji poznati primjer majice na kojoj je neki otisak pripisuje se filmu

Čarobnjak iz Oza iz 1939. gdje u jednoj sceni Strašilo popravljaju radnici Smaragdno grada koji nose zelene majice s velikim natpisom OZ na prsima. Od tada su majice s natpisom, a kasnije i sa slikom, polako ušetale u svakodnevnicu reklamiranja i marketinga pa je svaka ozbiljnija kompanija ili institucija ponosni vlasnik majice s kratkim rukavima (tzv. T-shirt) na kojoj se nalazi logotip iste. Od 60-tih godina prošlog stoljeća majice s natpisom i/ili slikom postale su sredstvo komunikacije kojim se izražava

politički stav, protest ili pripadnost istomišljenicima u odabiru glazbenih, sportskih i inih uzora.

Ideja ovogodišnje radionice je osmisliti i izraditi dizajn na majici kojom će se odati počast liku i/ili djelu K.Š.Gjalskog. Polaznici su interpretirali njegove portretne fotografije, ali i ilustrirali njegove likove i vizualizirali tekstove. Potom su izradili šablonske matrice te ih otisnuli na majice. Majice nastale na radionici mogu se pogledati na izložbi u Gimnaziji A. G. Matoša do 16. studenog 2016.

U suradnji s prirodom

PIŠE ANA CULEJ, PROF.

Ovogodišnja fotoradionica započela je s radom već s početkom školske godine, a njezini polaznici i ove su se godine uvježbavali u izradi dobre fotografije. Uz to, grupa se uključila u projekt fotografiranja i opisivanja autohtonog zagorskog drveća i grmlja uz Planinarski dom na Piclju. Desetak učenika Gimnazije A.G. Matoša Zabok i ŠUDIGO-a pod vodstvom fotografa Dragutina Škreblića na Piclju je provelo nekoliko sati čija je tema bila fotografiranje autohtonog drveća i grmlja.

Uz mentorstvo prof. Dinke Tomašković-Presečki učenici su proučavali odabrane tekstove Ksavera Šandora Gjalskog i fotografirali motive drveća povezane s odabranim tekstovima.

Odabrani učenici sakupljali su biljke autohtonog zagorskog drveća i grmlja za herbarij i opisivanje. U determinaciji i sakupljanju biljaka su im pomogle Željka Vukić, dipl.ing.agr., Irena Futivić, prof. i Ana Culej, prof.

Sakupljene, fotografirane i herbarizirane biljke odabrani učenici 2. razreda opisivat će uz pomoć stručne literature.

Cilj ovog projekta je podizanje svijesti o održivom upravljanju, očuvanju i održivom razvoju autohtonih biljnih vrsta Hrvatskog zagorja, promocija i podizanje zaštite okoliša i očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti.

OBLJETNICE

20. obljetnica PoZiCa

PIŠE TINA MARUŠIĆ

Trag stopa u literarnom i likovnom izražaju već dvadesetu godinu neraskidivo povezuje tri prijateljska grada – Poreč, Zabok i Crikvenicu nudeći iz godine u godinu najbolja učenička ostvarenja. Svjetovi učeničke mašte, iznenađujući, očaravajući i raznoliki, iznjedrili su bogatstvo zrelih, promišljenih, iskustvenih i originalnih tema u različitim stilovima kao jedinstvenim umjetničkim potpisima. Inspiracijske linije preplele su teme mladenačke svakodnevice, ponekad nevinno dječje i duhovite, ponekad opterećene strahovima i neizvjesnošću, s čestim bajkovitim, fantastičnim, lirskim ili egzistencijalnim motivima. Izbrušenim stilom, istančanim (crnim) humorem, s čitalačkim te nerijetko spisateljskim iskustvom, učenici precizno i do-

mišljato ostvaruju kako kraće forme, u obliku kratke priče ili lirskih minijatura, tako i duže narativne oblike. Djetinjstvo i mašta, prve mladenačke ljubavi i prijateljstva, humoristične obiteljske skice i bajkovitost između sna i jave prerastaju u problematizacije aktualnih društvenih zbivanja, misaone skice o životu i ljudima, samoanalizu, mistiku zaokruženu najistančanijim ljudskim osjetilima pa i apstrakciju i neuhvatljivo. Unutarnje borbe završavaju nadom, svjetlom, toplinom i pobjedom u ponovnom pronalasku sebe i istine, svojih želja i ciljeva.

Tradicionalna trodijelna struktura zbirke u simbolima triju gradova obogaćena je novim učeničkim literarnim i inspirativnim likovnim radovima, sa simboličnim tragovima stopa kao već

utabanim stazama izvanrednoga spoja tekstova i slika koje govore više od tisuću riječi.

Tragovi nezastutih stopa postaju zvijezde, simbolično spajajući duhovno i misaono, u riječima i slici, u mašti i snovima, u mladosti i hrabrosti.

Dvadeseta PoZiCa dokaz je da snaga riječi, slike, glazbe i umjetnosti stvara nove putove i ostavlja neizbrisiv trag u sjećanjima, prošlosti i budućnosti, a poticaj je novim učenicima u daljnjem kreativnom literarnom i likovnom stvaralaštvu.

PREDSTAVLJANJE KNJIGE

Vrijeme badema

U programu *Dana Gjalskog* družimo se s putopjesnikinjom **Majom Klarić** iz Šibenika. Njezina nova knjiga, putopis *Vrijeme badema* priča je o 880 kilometara dugom hodočašću Camino de Santiago (Put sv. Jakova) koje povezuje mjestašce Saint Jean Pied du Port na jugu

MAJA KLARIĆ

Francuske s gradom Santiago de Compostela u Galiciji odnosno mjestom Finisterre na obali Atlantskog oceana. Nakon završetka studija Maja je odlučila propješačiti Camino de Santiago kako bi obilježila početak novog životnog razdoblja, a tijekom 40 dana hodanja bilježila je dojmove i razmišljanja koji su postali okosnica ovog poetskog putopisa.

Prema Majinim riječima *Vrijeme badema* nije vodič kroz Camino de Santiago, već priča o zajedništvu, smirenosti i transformaciji.

Sve o Majinom putovanju saznat ćemo kroz razgovor koji će voditi Hrvoje Ivančić, putopisac koji će se ovaj put naći u ulozi moderatora.

Maja Klarić objavila je tri zbirke putopisne poezije: *Život u ruksaku*, *Quinta Pitanga* i *Nedovršeno stvaranje*, a ovo je njezina prva duža putopisna proza.

KONCERT

Zagrebački kvartet

Zagrebački kvartet je osnovan davne 1919. godine, odsvirao je preko četiri tisuće koncerata na svim kontinentima te snimio više od 60 albuma za razne svjetske izdavačke i radijske kuće. Danas djeluje u sastavu: Marin Maras – violina, Davor Philips – violina, Hrvoje Philips – viola i Martin Jordan – violončelo. Ulaz na koncert je besplatan.

Zabočkoj publici predstaviti će se programom:

Wolfgang Amadeus Mozart, Gudački kvartet u G-duru, K. 387
Antonin Dvorak, 12. gudački kvartet u F-duru, „Američki“, Op. 96

HRVOJE IVANČIĆ

PREDSTAVLJANJE KNJIGE

Za'atar – Hrvoje Ivančić

Hrvoje Ivančić, povjesničar i pisac, rođen je u Zaboku 1983. godine. Zaljubljenik u putovanja spaja zanimanje za povijest i politiku s novinarskim radom te objavljuje reportaže iz raznih dijelova svijeta. Osim reportaža, piše putopise, fikciju i kratke priče. Napisao je putopis *Dunavski blues*, roman *Samsara – Put na Istok*, a *Za'atar* je njegova treća knjiga.

Za'atar je zbirka kratkih priča, inspirirana dugogodišnjim odlascima autora na Bliski istok, između ostalog i u ratnu Siriju odakle je pisao novinske reportaže. Kratke priče, ponekad u formi crtica ili putopisnih bilješki pričaju o ljudima u pozadini raznih previranja na Bliskom Istoku.

S autorom će o knjizi razgovarati urednik knjige Ivan Sršen.

PREDSTAVLJANJE KNJIGE

Kristina Špiranec: Dok me ne razbiješ

KRISTINA ŠPIRANEC

Riječ je o prvoj pjesničkoj knjizi Kristine Špiranec koja propituje (ra)stvaranje tijela i pjesme, pritom putujući kroz mijene u subjektu i mijene u odnosima s drugim subjektima. U tri homogena ciklusa (Predigre, Čini i Pogledi) ostvaruje se proces 'razbijanja', kreativni postupak koji traži sugovornika, čitatelja koji će pristati na čudesan poetski svijet:

(...) *Uzmi / žlicu i vrati me u šalicu u kojoj jesam, glatku, / simboličku.*

Povezujući nježnost i oporost, ponesenost i grubost, introspekciju i objektivizaciju, ritam poezije i ritam proze, pjesme su to koje proizvode suglasje nesuglasja, kao i intenzivne emocije.

Kristina Špiranec (Zabok, 1987.) magistrirala je hrvatski jezik i književnost te komparativnu književnost. Sudjelovala je 2012. godine u projektu 'Criticize This!', u sklopu kojega objavljuje niz književnih kritika o suvremenim djelima hrvatskih, srpskih i bosanskohercegovačkih autora. Nastavlja pisati književne kritike za književni portal *Booksa* te časopise *Tema* i *Agon*, a pjesme objavljuje u studentskom almanahu, magazinu *Svijeta kulture*, *Temu*, *Quorumu*, *Zarezu* i *Književnoj republici*.

O knjizi *Dok me ne razbiješ* govorit će Matea Filko, magistra kroatistike i lingvistike, prateći autoričine pjesničke i životne tokove. Dođite i pridružite nam se u nesvakidašnjem 'poetskom razbijanju'!

KONCERT

Gang a Bang

Neobični trio pod nazivom **Gang a Bang** vodi vas u isto tako neobično putovanje kroz zadimljene 70-e godine prošlog stoljeća kada granice žanrovske muzike nisu bile tako strogo iscrtnane, a izaći u provod i ne plesati nije bila opcija... Soul, funk, blues i jazz samo su na „papiru“ gravitacijski centri u svemiru ovog trojca jer muzika se događa negdje između - spontano i prirodno pod laganom teksturom prašnjavog groove-a. Lineup benda je: Nikola Šantek-klavijatura, Milo Stavros-bubanj i Davor Doležal-gitara.

Večer s Edom Popovićem

U sklopu *Dana Gjalskog* u goste nam dolazi **Edo Popović**, jedan od naših najvažnijih suvremenih pisaca, koji se preseljenjem iz metropole u idiličnu prirodu naoko odmetnuo od svijeta, ali nas svojim novijim književnim djelima, aktivizmom i javnim istupima neumorno potiče na preispitivanje vrijednosti koje su suvremena ekonomija i tehnologija dovele u pitanje te na osoban angažman. Prema njegovoj želji, najviše ćemo razgovarati o njegovom romanu potrage *Mjesečev meridijan* objavljenom prošle godine i o dvije godine starijoj, a njemu kao 'čovjeku prirode' i 'hodaču' iznimno važnoj mješavini putopisa, dnevnika i eseja *U Velebitu*. U Popovićevom romanu *Mjesečev meridijan*, Zagreb je grad pun beskućnika i prosjaka, gladnih i nezaposlenih, dok negdje u nekom zaboravljenom raj u središnjoj Europi žive Zaboravljeni. Ali u tom 'raju' i Zaboravljeni potihno šapuću o Otrovanima, društvu koje je uništilo svoj okoliš. No i jedni i drugi, i Zaboravljeni i Otrovani, uskoro će posumnjati i shvatiti da žive u slijepoj i uzaludnoj potjeri za nametnutim imperativom posjedovanja materijalnog, zaboravivši na međuljudsku povezanost, solidarnost, prijateljstvo, odgovorno roditeljstvo, prirodnost... životareći u laži kao dodaci digitalnim strojevima. Junaci su Mile i Kaja, dvoje mladih iz naizgled različitih svjetova, čije mračne tajne postupno otkrivamo...

EDO POPOVIĆ

IZLOŽBA

Dalibor Parać

Dalibor Parać (Solin, 1921.-Zagreb, 2009.), hrvatski je slikar i medaljer.

Odrastajući uz brata slikara Vjekoslava rano se odlučio za umjetničku profesiju. Na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu diplomirao je u klasi Ljube Babića 1948. godine, a 1950. godine završio je specijalku kod Ljube Babića te bio suradnik Majstorske radionice Krste Hegedušića (1950.-1952.).

Nakon rada u Školi primijenjenih umjetnosti u Zagrebu, 1961. godine izabran je za docenta na Pedagoškom odjelu ALU, gdje je predavao crtanje i slikanje na grafičkom te kasnije na slikarskom odjelu. Bio je i dekan ALU od 1971. do 1974. godine.

Dalibor Parać jedan je od najvećih modernih hrvatskih slikara mediteranskog pejzaža, Juga, ali i teme

ženskog akta u pejzažu. Nastavljač tradicije Ignjata Joba, Petra Lubarde, kao i Otona Glihe i Frane Šimunovića u kontekstu „pojmovne mitografije” pejzaža, Parać je snažnim koloritom direktno otvorio mogućnosti slikarstvu, primjerice, Vatroslava Kuliša, Baneta Milenkovića i Duška Šibla, danas vodećih hrvatskih slikara mediteranskog pejzaža.

Poetski i morfološki zaseban u okviru domaćeg pejzažnog slikarstva, Dalibor Parać zadnju je veliku retrospektivu imao 1999. godine u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu, stoga u dogovoru s umjetnikovim sinom prof. dr. Zoranom Paraćem – koji je Modernoj galeriji krajem 2015. godine darovao veliku i opsežnu očevu donaciju slika i medalja – pripremamo u 2017. godini retrospektivu na

temelju kritičkog izbora iz umjetnikove ostavštine, s presjekom svih stilskih faza, od druge polovice pedesetih godina 20. stoljeća do zadnjih slika iz 2007. godine. Izložba u Velikoj galeriji grada Zaboka u sklopu manifestacije *Dani Gjalskog* prva je veća izložba nakon 2009. godine koja će prema odabranim djelima imati karakter manje kritičke retrospektive.

Naime, osim aktualne donacije, rukovođeni smo teжом kako ovom slikarskom opusu vrijeme nije ništa

oduzelo, niti umanjilo u njegovoj aktualnosti, vrijednosti i stilskoj autentičnosti, čak je učvrstilo umjetnikovu ekskluzivističku poziciju „čistog” slikarstva u motivima mitski prosanjanog zavičaja. Šezdesetih godina Dalibor Parać započinje sustavno slikati figuralne kompozicije s temama iz života ljudi Dalmacije. Postepeno će, vrlo specifičnim osobnim stilom, reducirati formu pejzaža, napuštati deskriptivnost motiva, da bi u sedamdesetim godinama prošlog stoljeća postigao formom i koloritom autentičnu sliku krševitog pejzaža. Njegovi „pejzaži memorije” dočaravaju strukturu zemlje, kamenjara i prirodu zavičajnog podneblja. Žuta i plava boja bile su dominantne njegove palete, kao i karakterističan, pomalo nemiran isprekidani duktus koji oblikuje motiv često na granici figuracije.

U maniri lirske apstrakcije, ali izvan bilo kakvog stilskog determinizma između apstrakcije i reducirane figuracije, impresionističkog i ekspresionističkog – ili gestualnog – Dalibor Parać postavio je nove parametre u slikanju pejzaža, stvarajući u zadnjih nekoliko desetljeća života djela u kojemu su akt i pejzaž jedna neodvojiva cjelina. Morski pejzaž Brača i Solina, ali i obronke Klisa slika je napamet, po sjećanju, s posebnim osjećajem za kolorit i svjetlost na slici. Kritika je često isticala umjetnikovo himničko i senzualno osjećanje slike, čija se vibrantna paleta u već visokim umjetnikovim godinama preobrazila u sasvim neobično snažne, gotovo fluorescentne nijanse ružičaste, plave i žute boje, sasvim izvan prihvaćenih kanona tonske palete Paraćeve generacije hrvatskih slikara.

Kustosica izložbe: Iva Körbler

KAZALIŠNA PREDSTAVA

Ja, tata!

U monodrami *Ja, tata!*, rađenoj po tekstu poznatog islandskog pisca, redatelja i glumca Bjarni Haukur Thorssona, riječ je o novom životu te o osjećajima novopečenog oca kojemu žena, ali i svi oko njega, baš i ne pomažu da se snađe u novoj i najzahtjevnijoj ulozi. Predstava je to i o odnosima budućih roditelja u trenucima kada se njeno tijelo mijenja, a on pokušava sebi samom objasniti što se s njim i između njih dogodilo, odnosno promijenilo. Predstava je nastala u koprodukciji Teatra Exit i Umjetničke organizacije *Teatroman*, a zbuđenog tatu igra neponovljivi Rakan Rushaidat.

IZLOŽBA

Samo je vrime kič

Čudan čovjekov fenomen, ta nevjerojatna privrženost vremenu, lajtmotiv je Orličeve likovne izložbe koja naglašava problematiku protoka vremena i postojanje sata kao stroja za mjerenje vremena. Orlič kao slikar voli eksperimentirati raznim materijalima, pa tako svojevrsne kolaže gradi uz pomoć fizičkih primjeraka bezbrojnih modela ručnih satova i njihovog remenja, a upotpunjuje ih mudrim izrekama i doskočicama upozoravajući nas da smo robovanjem mehaničkom vremenu izgubili neposrednu vezu sa samim sobom i svojim biološkim satom. Ova izložba svojevrsna je rugalica vremenu i ovisnosti o toj apstraktnoj i nepostojećoj formi.

Drago Orlič rođen je 1948. godine u selu Mandelčiću u Istri, a živi u selu Musalež kraj Poreča. Ovaj poznati istarski pisac, pjesnik, humorist, satiričar, novinar, sakupljač narodnog blaga, umjetnik, gastronom, i još mnogo toga, začetnik je i prvi urednik *PoZe (PoZiCe)* – zbirke likovnih i literarnih radova učenika prijateljskih gradova Poreča, Zaboka i Crikvenice, a Zabočanima je poznat i po skulpturi *Kokot* koja je postavljena ispred zabočke osnovne škole.

Bezrezervno idolopoklonstvo

Veliki francuski filozof Voltaire je rekao: „Kad Bog ne bi postojao trebalo bi ga izmisliti”. Filozof je bio u krivu. Mi smo Boga odavno izmislili, davno, davno još u praskozorje naše civilizacije, i otada smo mu slijepi sljedbenici, bezrezervno idolopoklonici, odani do ludila, podjednako u svakom kutku ove naše planete. Mi ga se ne odričemo ni u kojem trenutku življenja, ni danju ni noću. Prije spavanja pogledamo na njega, pri buđenju najprije ga zazivamo. Neprestano smo s njim u tiješnoj vezi, malo je reći pupkovinom povezani... sihrono i univerzalno u savršenom suživotu... svjesno i nesvjesno. Svaki bog i božanstvo bi tako nešto poželjeli, ali na njihovu žalost nemaju nikakvih izgleda. Kontakt s našim Bogom svakodnevno provjeravamo u više navrata, nikad nam dosta bliskosti. Njegovi smo poklonici i ovisnici. Nijemi i pokorni poslušnici. Fenomen je to zadivljujući poradi toga što je naše božanstvo nevidljivo, neopipljivo, apstraktno, nestvarno... I mi smo toga

svjesni, ali to nam ne smeta. Svi naši noviji bogovi od antičkih do današnjih nisu mu ni do gležnja. Govorim o Njegovoj svevišnjosti – VREMENU.

Tek kad nam je sat na popravku zapazimo koliko smo puta uludo pogledom tražili na ruci spravu zvanu – sat. Nevjerojatno je koliko vremena i intelektualnog truda čovjek troši na pomagala koja će ga informirati o vremenu, a tek koliko moraju biti točna: danas smo već stvorili takve monstruozne sofisticirane strojeve koje stotine godine u budućnost neće niti sekunde kasniti ili žuriti... i tome se (bezrazložno) divimo. A kako je bilo lijepo kad je tek zvonjava sa zvonika javljala koje je vrijeme, ili nečujno cijedenje pijeska u klepsidri, potom satovi koji se nikad ne kvare – sunčani satovi, satovi na zvoncima, samostojeci satovi na trgovima, satovi na željezničkim postajama, satovi-ormari na utege, a tek satovi s poklopcem i zlatnim lancem s desne strane trbuha u džepu

dilea, pa su nam šantuli kupovali ručne satove i radnici pri odlasku u mirovinu dobivali su satove sa posvetom, pročule su se i urarske zemlje poput Švicarske i Japana, došli su i digitalni satovi, a vrsni majstori urari ostajali bez posla. Više ne buljimo u ples kazaljki, danas je mobitel najnoviji šaptač vremena. Sve, sve samo da se zna „ka je ura” naše krhke smrtnosti. Temelj je to skupne civilizacijske svijesti, podrška planetarne memorije. Zašto je to toliko bitno, tako važno? Zašto, zašto? I ja pitam gluposti!

A tek godišnji mjeraci vremena: kalendari, solsticiji, stonheidi, vremenske zone, ljetno „mjerenje” vremena, prestupne godine, obredno i masovno pomjerenje kazaljki unaprijed ili unazad, julijanski i gregorijanski kalendari (carski i papinski), kineski kalendar, korejski kalendar, a tek desetine kalendara Maja indijanaca koji mogu i sudnji dan proreći... i još 140 besprijekornih kalendara.

Ova izložba rugalica je tom ljudskom duhovnom maru.

IZLOŽBA

Make me smile

Tijekom *Dana Gjalskog* u prostoru *Regalerije* može se pogledati izložba Sladane Zubić pod nazivom *Make me smile*. U svom radu, umjetnica se bavi interpretacijom osobne traume. Proživljeni osjećaj boli gubitkom voljene osobe potaknuo je niz osobno usmjerenih pitanja i nove estetske sadržaje. Estetika proživljenog osobnog iskustva kroz kojeg prolazi svatko tko izgubi voljenu osobu, suočava se s određenom vrstom tzv. boli. Bol u ovom slučaju nije suprotstavljena ugodi, jer postaje privilegirani označitelj. Subjekt pati, otuđen je, ali i dalje ostaje jedinstveno i skladno središte. U seriji crteža prikazanih kroz lik Babuške, promatraču se usmjerava pažnja na sve ono nesavršeno, na osobne deformacije i traume koje se najčešće skrivaju od okoline.

Upravo ta nesavršenost ljude čini posebnima, jedinstvenima i u konačnici dijametralno „savršenima”. U svojim radovima, manifestaciju proživljenog prikazuje kroz dekorativne crteže u funkciji simbola.

Sladana Zubić rođena je 1986. godine. Diplomirala je na Umjetničkoj akademiji u Osijeku, smjer-slikarstvo, gdje je stekla titulu magistra edukatora likovne kulture. Uz brojne skupne izložbe izlaže i samostalno te je voditeljica projekta *Papergirl* Osijek i suradnica *ReArt* festivala Osijek. Bavi se pedagoškim radom kao prof. likovne kulture, a sudjeluje i u likovnim kolonijama te pohađa likovne radionice kako u Hrvatskoj tako i izvan njenih granica.

Izložba se otvara 21. listopada u 18:00 sati, a ostaje otvorena do 15. prosinca. (Regalerija – Prilaz dr. Franje Tuđmana 15)

DANI KSAVERA ŠANDORA GJALSKOG

ZABOK ~ 24.-29.10.2016.

www.danigjalskog.com

PONEDJELJAK
24. listopada

18:00

Otvorenje
Dana K.Š.
Gjalskog
izložbom slika
**Dalibora
Paraća**

(Velika galerija)

UTORAK
25. listopada

15:00

Proglašenje
pobjednika i
dodjela Male
nagrade Gjalski
(OŠ K. Š. Gjalskog)

18:00

Promocija
zbirke pjesama
**Dok me ne
razbiješ
Kristine
Špiranec**

(Gradska knjižnica)

SRIJEDA
26. listopada

17:00

Predstavljanje
Radionice
kreativnog
pisanja,
Fotoradionice
i Likovne
radionice
umjetničke
grafike

(Gimnazija AGM)

ČETVRTAK
27. listopada

9:00

Radionica
**Od književnog
teksta do zvuka i
pokreta i natrag**

(voditeljica
Evelina Rudan)

(Dvorac Gjalski)

17:00

Proglašenje
pobjednika
i dodjela
Nagrade Gjalski
za učenike
srednjih škola

(Gimnazija AGM)

PETAK
28. listopada

11:00

Dan
Osnovne škole
(OŠ K. Š. Gjalskog)

17:00

Promocija
PoZiCe –
knjige literarnih
i likovnih
radova učenika
Poreča, Zaboka i
Crikvenice

(Gimnazija AGM)

19:00

Izložba
**Drage Orlića
Samo je vrime kič**

(Gradska knjižnica)

SUBOTA
29. listopada

18:00

**Svečanost
dodjele
Književne
nagrade
Ksaver
Šandor
Gjalski**

(OŠ K. Š. Gjalskog)

DOBRE LIBRE ~ DOBRE VIBRE ~ DOBRE LIBRE ~ DOBRE VIBRE ~ DOBRE LIBRE ~ DOBRE VIBRE ~ DOBRE LIBRE

20:00

Promocija
knjige
**Vrijeme
badema
Maje Klarić**

(Gradska knjižnica)

20:00

Promocija knjige
**Za'atar
Hrvoja Ivančića**

(Zelena dvorana)

21:30

Koncert grupe
Gang a Bang

(Polanovič)

19:30

Kazališna
predstava
**Ja, tata!
Teatar Exit i
Teatroman**

(Multimedijski
centar)

19:30

Koncert
**Zagrebačkog
kvarteta**

(Multimedijski
centar)

20:00

Književna
večer s **Edom
Popovićem**

(Zelena dvorana)

PETAK 21. listopada u 18:00: Izložba Sladane Zubić Make me smile (Regalerija)

SPONZORI

